

Ny drikkevannsforvaltning fra 1.1.2004

Av Morten Nicholls

Morten Nicholls er seniorrådgiver ved Mattilsynet, hovedkontoret

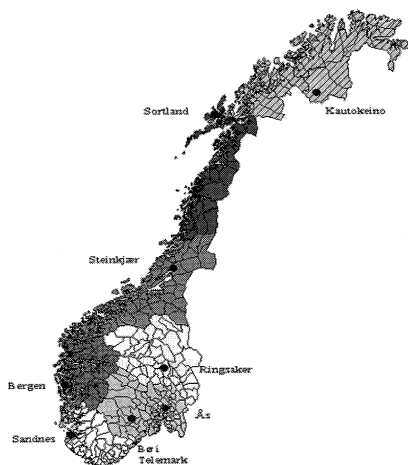
*1. januar 2004 skjedde det et betydelig sceneskifte innen norsk næringsmiddel-
forvaltning. Fra denne dato ble bl.a. flere av dagens "mat etater" en saga blott.
Statens næringsmiddeltilsyn, de kommunale næringsmiddeltilsyn, Statens dyre-
helsetilsyn, Statens landbruks-tilsyn og Fiskeridirektoratets sjømatavdeling
inngikk fra da av i det nye Mattilsynet.*

*Dagens drikkevannsforvaltning ble samtidig endret. Kommuner og fylkes-
menn er for eksempel ikke lenger godkjenningsmyndighet etter drikkevannsfor-
skriften. Dette ansvar er nå overført til Mattilsynet. Et slikt sceneskifte innen
drikkevannssektoren har vært etterlengtet av mange i flere år. Mattilsynet har
nå tatt denne utfordringen.*

Mattilsynet

Helsedepartementet har gjennom Ot.prp. nr. 100 (2002-2003), om lov om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven), stadfestet hjemmelsgrunnlaget som Mattilsynet i stor grad skal basere sin forvaltning på. Den nye loven, som ble vedtatt i Statsråd 19.12.2003 erstatter flere av dagens lover på området, og vil på den måten bidra til et mer oversiktlig regelverk. Matloven rydder dessuten opp i dagens drikkevannsforvaltning, ved at den tydeliggjør at drikkevann skal forvaltes av samme instans som øvrige næringsmidler og at ansvarsområdet strekker seg fra og med nedbørfeltet og frem til og med tappepunkter / frambud / omsetning. Loven gjør det videre klart at den omfatter aktivitet på norsk land- og sjøterritorium, innretninger på kontinental-sokkelen og skip.

Mattilsynet er organisert med tre forvaltningsnivåer; sentralt, regionalt

Figur 1. Mattilsynet sine 8 regioner og regionkontorer

og lokalt. Dette ble bestemt allerede gjennom behandlingen av St.prp. nr. 63 (2001-2002). Det ble videre bestemt at det skal etableres 8 regionkontorer. Disse er nå lokalisert i Kautokeino, Sortland, Steinkjær, Bergen, Sandnes, Bø i Telemark, Ringsaker og Ås (figur 1).

I juni 2003 bestemte interimisorganisasjonen for det fremtidige Mattilsynet at det skal etableres 64 lokale enheter samt 12 "satteliter", samt hvor disse skal ligge. Flere av de tidligere lokalkontorene (for eksempel de lokale næringsmiddeltilsyn sine kontorer) er videreført, eventuelt med ny lokalisering, mens andre har blitt nedlagt. Figur 2 viser hvordan inndelingen i distrikter er gjennomført i Nordland. Det meste av det utøvende tilsynet skal utføres av distriktskontorene.

Hovedkontoret for Mattilsynet skal bl.a. ivareta nasjonale funksjoner som tidligere lå i de enkelte fusjonerende etatene. En stor utfordring i denne sammenheng er at hovedkontoret ikke skal bestå av mer enn ca. 130 årsverk, mens Mattilsynet totalt har ca. 1300 årsverk pr.1.1.2004. Noen av regionkontorene er derfor tillagt nasjonale oppgaver i tillegg til de regionale. Økonomi er lagt til Sortland, fisk er lagt til Bergen, planter til Ås, kjøtt til Sandnes, mens arkiv og IT er lagt til Ringsaker.

Hovedkontorets rolle på disse områdene skal derfor være begrenset til overordnede oppgaver. Hovedkontoret har en organisasjonsstruktur med 4 avdelinger og 14 seksjoner. Drikkevann har en sentral plass i en av disse.

Figur 2. Mattilsynet sine 8 distriktskontorer i Nordland

Drikkevannsforvaltningen

Illustrasjon av tidligere og ny struktur innen drikkevannsforvaltningen er gitt i figur 3. Godkjenning av og tilsyn med vannforsyningssystem legges med denne endringen til Mattilsynet. I praksis vil det si at kommunene eller private vannverkseiere heretter skal sende sine søknader til Mattilsynet og ikke til kommunen. Ansvar for godkjenning av vannforsyningssy-

stem er lagt på lokalt nivå, slik at det i all hovedsak vil bli de samme personene som man hadde kontakt med gjennom de kommunale næringsmiddeltilsyn, som man nå vil ha kontakt med gjennom Mattilsynet. Når det gjelder tilsyn vil det ikke være store endringer i forhold til tidligere siden lokalt næringsmiddeltilsyn allerede var tilsynsmyndighet. Siden det vil bli en viss justering av de geografiske grensene mellom de enkelte lokalkontorene, kan det imidlertid for noen vannverkseiere hende at man blir liggende under et annet tilsyn enn tidligere.

Vannforsyningssystem som tidligere ble godkjent av fylkesmannen eller Helsedepartementet skal heretter godkjennes av Mattilsynet. Også her vil det være det lokale nivået som gir godkjenning, uavhengig av om vannforsyningssystemet berører flere kommuner eller regioner. I den grad det kan være usikkert hvilket lokalkontor som skal behandle saken, så vil hovedkontoret peke ut ett lokalkontor.

Drikkevannsforskriften av 4.12. 2001 er endret i tråd med den nye myndighetsfordelingen.

Oppgavefordelingen i drikkevannsforskriften kan kort beskrives slik:

Lokalt Mattilsyn (distriktskontor)

- Godkjenning av vannforsyningssystem
- Tilsyn med vannforsyningssystem
- Dispensasjoner i hht vedlegget i forskriften

Regionalt Mattilsyn (regionkontor)

- Klagebehandling av saker fra lokalt Mattilsyn

Sentralt Mattilsyn (hovedkontor)

- Godkjenne vannbehandlingsprodukter
- Godkjenning offshore og på skip
- Dispensasjoner i særlige tilfelle
- Gi forskrifter i hht § 4 i drikkevannsforskriften

Kommunen

- Tilsyn med forhold som har sitt hjemmelsgrunnlag i kommunehelsetjenesteloven (for eksempel inhalasjon av vanddamp og aerosol hvor det er påvist legionella bakterier i internt ledningsnett).
- Gi unntak ved ekstraordinære forhold (§ 18); dvs. bestemme at det fortsatt skal leveres vann til sanitært formål, brannvann mv. selv om kvalitetskravene i drikkevannsforskriften ikke er oppfylt.
- Bestemme i samråd med lokalt Mattilsyn hvilke tiltak som må settes i verk for at vannet i en nødsituasjon (§ 18) skal være egnet til drikke eller annet næringsmiddel-formål.

Forventningene i forslag til ny planlov samt kravene i EUs rammedirektiv for vann (direktiv 2000/60/EF), resulterer i at Mattilsynet som statlig drikkevannsmyndighet får bedre virkemidler enn tidligere, men samtidig også større forpliktelser til å delta både i kommunalt og regionalt plansamarbeid for å sikre at drikkevannsinteressene blir ivaretatt. Dette anses som en klok utvikling, men vil kreve sitt både med hensyn på tid og kompetanse. Av bl.a. disse grunner har det blitt gjennomført en kartlegging av hvilken kompetanse som har vært be-

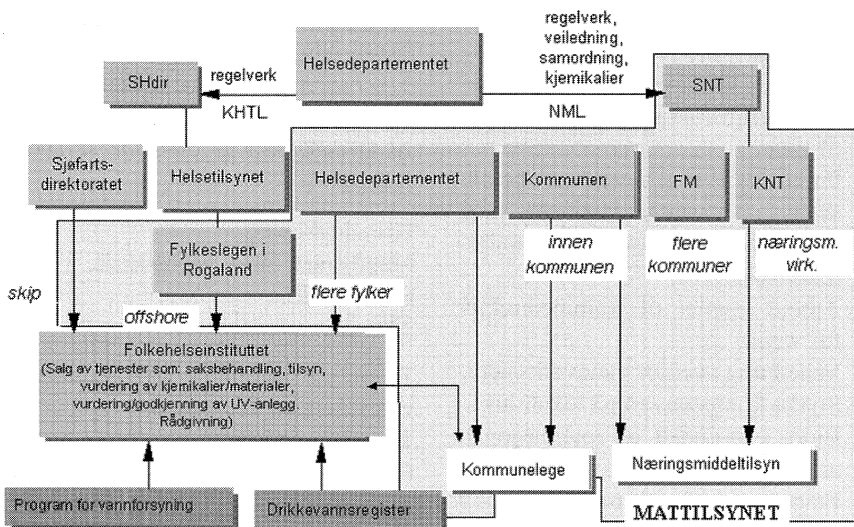
nyttet hos de tidligere godkjenningsinstansene. Resultatene fra denne vil danne grunnlag for å vurdere behov for faglige forsterkninger hos dem som skal arbeide med drikkevannsforvaltning i Mattilsynet.

Mange ser frem til at vi gjennom denne endringen får en ny, hensiktsmessig og effektiv drikkevannsforvaltning. Noe annet kan tolkes som en fallitterklæring. For øvrig håper vi at vannverkseiere og abonnenter vil møte et Mattilsyn som:

- er et kompetent og enhetlig myndighetsorgan
- er beslutningsdyktig
- har økt fokus på befolkningens rett til å ha godt drikkevann
- bidrar til bedre og tryggere drikkevann

Nye gebyr- og avgiftsordninger

Matloven gir i § 21 adgang til å pålegge virksomheter å betale gebyr og avgift til dekning av utgifter til godkjenning, tilsyn mv. som utføres av det offentlige. For vannverkene vil dette innebære at de heretter må betale gebyr for de enkelte godkjenningene og for Mattilsynets øvrige arbeid knyttet til sektoren. Gebyrene for godkjenning fremkommer av "Forskrift om gebyrer for særskilte ytelser fra Mattilsynet", fastsatt av Mattilsynet i februar 2004. Gebyrene for tilsyn fremkommer på sin side av § 17 i drikkevannsforskriften. Gebyrene er gjengitt i tabell 1. De enkelte ytelsene er i utgangspunktet lagt inn i forhåndsdefinerte gebyrklasser som skal gjenspeile den arbeidsmengde som en

Figur 3. Illustrasjon over hvilke tidligere funksjoner knyttet til godkjenning og tilsyn med vannforsyningssystem som nå Mattilsynet har ansvar for. Forvaltning knyttet til skip og offshore skal utredes nærmere i 2004, og utføres derfor inntil videre slik som før 1.1.2004.

slik oppgave bør ha. For godkjenning skal dette omfatte både innledende dialog med søker, plangodkjenning og oppstartstillatelse. Som det fremkommer av tabell 1 er de fleste vannverk (500 – 49.999 personer) lagt i samme gebyrklasse. Vannverk som er i drift, men som ikke har fått sin endelige godkjenning, kan i noen tilfelle kreve mindre ressurser enn dette, og da bli belastet med et lavere gebyr.

Om kostnadsbesparelsen som kommunen får ved at de lokale næringsmiddeltilsyn blir statlige blir oppveid ved denne nye gebyrordningen, er vanskelig å si. Det er imidlertid lite sannsynlig at den enkelte abonnent vil merke særlig til denne nye gebyrordningen.

Hva Mattilsynet vil prioritere

Siden Mattilsynet på mange måter befinner seg i en oppstartsfase i årets første måneder har det ikke vært mulig å få ferdig en virksomhetsplan innen denne artikkelen skrives. Det ble imidlertid i regi av interimisorganisasjonen (IMO) gjennomført et prosjekt i 2003, der fokus var den fremtidige drikkevannsforvaltningen i Mattilsynet. I den sammenheng ble det konkretisert flere forhold som Mattilsynet vil gjennomføre eller starte i 2004.

- Økt fokus på godkjenning og tilsyn.
- Forbedre Mattilsynets saksbehandlings-/ikt system for drikkevann.

- Vurdere behov for materielle endringer i drikkevannsforskriften.
- Avklare Mattilsynets ansvar vedr. drikkevannsforvaltning på skip og til sjøs.
- Forholdet til bl.a. vassdrags-, beredskaps- og brannmyndigheter, samt kommunens personell innen miljørettet helsevern.
- Arbeid knyttet til Rammedirektiv for vann.
- Veiledning ovenfor vannverkseiere.
- Styrke kompetansen på lokalt nivå.
- Bidra i nasjonalt og internasjonalt arbeid.
- Etablere en teknisk ressursgruppe i samarbeid med eksterne miljøer.

Hvordan komme i kontakt med Mattilsynet ?

Selv om Mattilsynet er organisert med tre separate forvaltningsnivåer, skal all formell post gå gjennom et felles system.

Postadressen er:

Mattilsynet, felles postmottak,
postboks 383,
2381 Brumunddal.

Tlf. nr og faks nr til hovedkontoret i
Ullevålsveien 76, Oslo er:

Tlf: 23.21.68.00

Faks: 23.21.70.01.

Telefon nr og besøkadresser for distrikts- og regionkontorene fremkommer på Mattilsynets internettsider:
www.mattilsynet.no.

Man kan også ringe 06040 for å få nærmeste distriktskontor.

Tabell 1. Gebyrer knyttet til Mattilsynets arbeid innen vannforsyning

Spesifikasjon	Beløp (kr)
GODKJENNING:	
Godkjenning av vannforsyningssystem (50-499 pers)	6.400
Godkjenning av vannforsyningssystem (500-49.999 pers)	32.000
Godkjenning av vannforsyningssystem (50.000 personer eller flere)	80.000
Godkjenning av eget vannforsyningssystem til virksomheter	6.400
Endringsgodkjenning av vannforsyningssystem - enkel	6.400
Endringsgodkjenning av vannforsyningssystem - omfattende	16.000
Endringsgodkjenning av eget vannforsyningssystem til virksomheter	3.200
Godkjenning av vannkilde/utvinning av vann/tapping av vann på flaske	16.000
Godkjenning av vannbehandlingsprodukter	6.400
TILSYN:	
For tilsyn med vannforsyningssystem som nevnt i § 8 første ledd nr. 1 betales gebyr på 0,05 kr/kubikkmeter vann produsert. Unntatt er tilsyn med vannforsyning til hytter hvor det betales gebyr etter brukt tid, med en timesats på 400 NOK pr. påbegynt timeverk, begrenset oppad til to dagsverk. Ved omregning mellom personer og kubikkmeter skal det legges til grunn at en person forbruker 73 kubikkmeter vann pr. år. Lekkasje kommer i tillegg.	0,05 kr/m ³
For tilsyn med vannforsyningssystem som nevnt i § 8 første ledd nr. 2 og 3 betales gebyr på 0,1 kr/kubikkmeter vann produsert, minimum 400 NOK	0,1 kr/m ³
For kontroll av vannforsyning fra ikke godkjenningsspliktig vannforsyningssystem betales gebyr etter brukt tid, med en timesats på 400 NOK pr. påbegynt timeverk, begrenset oppad til ett dagsverk.	3.200 eller mindre